

tion may be understood as expert economic information. Expert economic information has a specific structure which is conditioned by a form of outgoing document and the technology of research carrying out. In international financial reporting standards the main qualitative characteristics of information are: understandability, effectiveness (essentiality), reliability (truthful representation, dominance of essence over form, neutrality, prudence, completeness), comparability. Qualitative forensic economic examination is a complex characteristic of expertise which combines the most important features of information and is subjected to description by using qualitative and quantitative indicators which determine the possibility of using examination to make appropriate procedural decisions as a source of evidence. Achieving such features of forensic examination quality as understandability, reliability, timeliness, completeness and comparability depends solely on the subject of the expert ensuring of justice which conducts it. Achieving such a feature as essentiality depends mainly on the qualification of the person who appoints the expertise and coordination of the expert work with the body (official) who appoints the examination in the process of expert task formation. Examination quality is the main characteristic which is under control achieved due to constantly acting multidisciplinary mechanism. As any other work which is included in the general production technology or realisation of services, expert activity needs rationing and planning. Improving of the mechanism of ensuring examination quality is one of the most important tasks, to which should be paid attention by specialists in the field of forensic examination.

Keywords: information approach, examination quality, signs of examination quality, mechanism of ensuring examination quality.

ЕКСПЕРТНА ПРАКТИКА: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

УДК 343.98:347.73

Н. І. Панченко, завідувач сектору Сумського відділення Харківського НДІСЕ,
І. М. Гордієнко, старший судовий експерт Сумського відділення Харківського НДІСЕ

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗРАХУНКУ ТАРИФУ НА ПОСЛУГИ З УТРИМАННЯ БУДИНКІВ І ПРИБУДИНКОВИХ ТЕРИТОРІЙ

Розглянуто особливості проведення економічних досліджень із питань обґрунтування розрахунку тарифу на послуги з утримання будинків і прибудинкових територій з урахуванням висновків будівельно-технічного дослідження. Наведено нормативні та законодавчі акти, якими регламентовано порядок формування тарифів на послуги з утримання будинків. Визначено перелік документів, які підлягають дослідженню для докумен-

тального й нормативного обґрунтування розрахунку тарифу на послуги з утримання будинку та прибудинкової території.

Ключові слова: тарифи, послуги з утримання будинків і прибудинкових територій, житлово-комунальні послуги; житлова, нежитлова та загальна площа будинку; площа прибудинкової території.

Стрімке зростання тарифів на житлово-комунальні послуги призвело до збільшення кількості судових позовів стосовно їх необґрунтованості. Відповідно зросла кількість призначених судових експертиз, пов'язаних із дослідженням документального обґрунтування тарифів на послуги з утримання будинків та прибудинкових територій, чим зумовлена актуальність цієї теми. Адже від вирішення питання економічного нормативного обґрунтування тарифу на послуги з утримання будинків та прибудинкових територій залежить право споживачів, які мешкають у будинках, на отримання пільг і субсидій.

Оскільки вихідними даними для розрахунку тарифу на послуги з утримання будинків і прибудинкових територій є, зокрема, житлова, нежитлова та загальна площа будинку, площа прибудинкової території та інші технічні показники, то їх документальне обґрунтування на підставі даних технічної документації будинку та відповідних технічних інвентаризацій за результатами будівельно-технічного дослідження має ключове значення при проведенні таких експертиз і надання об'єктивного висновку щодо документального обґрунтування розрахунку тарифу.

Співність цього питання підтверджується зростанням кількості судових справ із питання визнання необґрунтованими встановлених тарифів на послуги з утримання будинків і прибудинкових територій за рахунок застосування в розрахунках тарифів неправильної величини житлової, нежитлової та загальної площі будинку, площі прибудинкової території.

На вирішення експертизи ставиться питання щодо економічної обґрунтованості розрахунку тарифу на послуги з утримання будинків і прибудинкових територій для будинку за конкретною адресою. При цьому відповідно до встановленої компетенції експерт досліджує саме розрахунок тарифу, а не розраховує його самостійно.

При дослідженні має бути застосована Методика дослідження документального обґрунтування тарифів на житлово-комунальні послуги, зареєстрована в реєстрі методик Міністерства юстиції України, реєстраційний код 11.1.12¹.

Комплексне будівельно-технічне та економічне дослідження проводиться відповідно до Загальної методики призначення та проведення комплексних судових експертиз, що виконуються комісією експертів (із змінами, унесеніми рішенням Координаційної ради від 12.09.2014), реєстраційний код 0.1.16².

Основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання й споживання житлово-комунальних послуг між їх вироб-

¹ Див.: Реєстр методик проведення судових експертиз [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://rmpse.minjust.gov.ua>.

² Див.: Там само.

никами, виконавцями та споживачами, а також їх права й обов'язки визначені Законом України «Про житлово-комунальні послуги» (далі – Закон № 1875)¹. Основні принципи тарифоутворення й оплати житлово-комунальних послуг визначені розд. VII цього Закону, до яких віднесено принцип відповідності рівня цін/тарифів розміру економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво та принцип відповідності оплати житлово-комунальних послуг їх наявності, кількості та якості.

Відповідно до пп. 2, 3 ст. 31 Закону № 1875 передбачено такий порядок формування цін/тарифів на кожний вид житлово-комунальних послуг.

Виконавці/виробники здійснюють розрахунки економічно обґрунтованих витрат на виробництво житлово-комунальних послуг і подають їх на затвердження органам місцевого самоврядування в установленому законодавством порядку. Органи місцевого самоврядування затверджують ціни/тарифи на житлово-комунальні послуги в розмірі економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво.

У разі, якщо утримання будинку і його прибудинкової території здійснюється відповідним підприємством – виконавцем послуг із їх утримання на підставі укладених договорів, то свої послуги таке підприємство повинно надавати за тарифами, затвердженими органами місцевого самоврядування. Провести розрахунок такого тарифу та надати його для затвердження органу місцевого самоврядування повинно відповідне підприємство, яке є виконавцем послуг з утримання будинків і прибудинкових територій.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги» від 01.06.2011 № 869 з метою забезпечення єдиного для всіх регіонів підходу до формування тарифів у сфері житлово-комунальних послуг Кабінетом Міністрів України затверджено Порядок формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій (далі – Порядок № 869)². Відповідно до п. 32 цього Порядку передбачено, що висновок стосовно розрахунків економічно обґрунтованих планованих витрат, пов'язаних із наданням послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, надається Держфінінспекцією в порядку, затвердженому Мінекономрозвитку.

Отже, саме документальне та нормативне обґрунтування висновків Держфінінспекції щодо порушень при розрахунках економічно обґрунтованих планованих витрат, пов'язаних із наданням послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, буде предметом судового економічно-го дослідження.

Порядком № 869 передбачено, що тарифи (нормативні витрати, пов'язані з утриманням будинків і прибудинкових територій) розраховуються окремо

¹ Див.: Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 24.06.2004 № 1875-IV(зі змінами та допов.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

² Див.: Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги : постанова Каб. Міністрів України від 01.06.2011 № 869 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

за кожним будинком залежно від запланованих кількісних показників фактичного надання послуг з урахуванням забезпечення належного санітарно-гігієнічного, протипожежного, технічного стану будинків і споруд та прибудинкових територій з урахуванням переліку послуг з їх утримання згідно з додатком до цього Порядку. У разі, коли перелік послуг зменшується, виконавець перераховує тарифи й подає новий розрахунок тарифів відповідному органу місцевого самоврядування, що приймає рішення про його затвердження.

З власниками (наймачами) квартир (житлових приміщень у гуртожитку) та власниками нежитлових приміщень у житловому будинку (гуртожитку) укладається договір про надання послуг з утримання будинків та прибудинкових територій, що передбачає надання послуг, перелік яких визначений за результатами громадських слухань згідно з типовим переліком. При визначенні складу витрат на утримання будинку та прибудинкової території, які включаються до тарифу, слід керуватися Правилами утримання жилих будинків та прибудинкових територій¹. При дотриманні вимог цих Правил забезпечуватиметься об'єктивний підхід до визначення переліку складових витрат з утримання будинків і прибудинкових територій по кожному конкретному будинку.

Таким чином, при дослідженні розрахунку тарифу на послуги з утримання будинку та прибудинкової території слід звернути увагу, що виходячи із вимог нормативних законодавчих актів тарифи мають відповідати таким вимогам:

1) тарифи – це нормативні витрати, пов'язані з утриманням будинків і прибудинкових територій, які розраховуються окремо за кожним будинком залежно від запланованих кількісних показників фактичного надання послуг; з урахуванням забезпечення належного їх санітарно-гігієнічного, протипожежного, технічного стану;

2) тарифи мають формуватися з урахуванням Переліку послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій відповідно до Порядку формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій;

3) розмір тарифу має відповідати розміру економічно обґрунтованих витрат на виробництво послуг з утримання будинків і прибудинкової території, підтверджених первинними бухгалтерськими документами;

4) склад витрат на утримання будинку та прибудинкової території, які включаються до тарифу, має бути визначеним згідно з Правилами утримання жилих будинків та прибудинкових територій;

5) висновок щодо розрахунків економічно обґрунтованих планованих витрат, пов'язаних із наданням послуг з утримання будинків і прибудинкових територій, надається Держфінінспекцією в порядку, затвердженому Міністерством економіки;

¹ Див.: Правила утримання жилих будинків та прибудинкових територій : наказ Держжитлокомунгоспу України від 17.05.2005 № 76 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

б) затвердження тарифів на послуги з утримання будинків і прибудинкової території належить до компетенції органів місцевого самоврядування.

При дослідженні витрат на утримання будинку та прибудинкової території, уключених до розрахунку тарифів, слід ураховувати Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»¹, яке визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. Дослідженню підлягають первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій відповідно до ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»².

Отже, при дослідженні документального й нормативного обґрунтування розрахунку тарифу на послуги з утримання будинку та прибудинкової території має бути досліджено такі документи:

— розрахунок тарифу на послуги з утримання будинку та прибудинкової території конкретного будинку із розшифровкою всіх його складових;

— первинні бухгалтерські документи та розрахунки щодо економічного обґрунтування кожної складової розрахунку тарифу на послуги з утримання будинку та прибудинкової території;

— документи синтетичного та аналітичного бухгалтерського обліку підприємства – надавача послуг щодо фактичного виконання послуг з утримання будинку та прибудинкової території для мешканців житлового будинку;

— технічна документація будинку та дані технічної інвентаризації.

Відповідно до вимог Порядку № 869 вихідними даними для розрахунку тарифу на послуги з утримання будинків і прибудинкових територій є, зокрема:

— площа, що перебуває у власності або наймі фізичної чи юридичної особи;

— сумарна загальна площа (зазначена в технічному паспорті житлового будинку (гуртожитку) квартир (житлових приміщень у гуртожитку) та нежитлових приміщень у житловому будинку (гуртожитку);

— сумарна загальна площа квартир (житлових приміщень у гуртожитку);

— сумарна загальна площа нежитлових приміщень у житловому будинку (гуртожитку);

— площа підвалу (першого поверху) житлового будинку (гуртожитку);

— площа дворів, газонів і (або) клумб;

— площа території, з якої вивозиться сніг;

— відстані до пунктів звалищ;

— фактичні площі посипання частини прибудинкової території;

¹ Див.: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ М-ва фінансів України від 31.12.1999 № 318 (із змінами та допов.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

² Див.: Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (із змінами та допов.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

— інші технічні дані будинку та прибудинкової території, документальне обґрунтування яких на підставі технічної документації будинку й відповідних даних технічної інвентаризації потребує проведення будівельно-технічного дослідження.

При дослідженні використовують терміни та визначення понять відповідно до вимог Державних будівельних норм ДБН В.2.2-15-2005 «Житлові будинки. Основні положення»¹.

Відповідно до вимог п. 1.3 Правил утримання жилих будинків та прибудинкових територій визначено, що виконавці послуг з утримання будинків і прибудинкових територій повинні мати технічні паспорти на квартирні (багатоповерхові) житлові будинки та забезпечувати своєчасне внесення змін до них.

Згідно з вимогами п. 3.1 Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна² передбачено, що технічній інвентаризації підлягають об'єкти всіх форм власності, розташовані на земельних ділянках (за окремими поштовими адресами), незалежно від того, побудовані вони за відповідно оформленими документами чи самочинно: будинки, включаючи прибудови та надбудови, громадські й виробничі будинки, господарські будівлі та споруди, а також вбудовані й окремо розташовані захисні споруди. Під час інвентаризації повинні бути обстежені основні конструктивні елементи будинків: фундаменти, стіни, перегородки, надпідвальні, міжповерхові та горищні перекриття, підлога, вікна, двері, покрівля; внутрішнє і зовнішнє опорядження; системи опалення та вентиляції, водопровідно-каналізаційне обладнання, газове й електрообладнання, ліфти, смітєпровода тощо.

Роботи з інвентаризації всіх об'єктів повинні здійснюватися на замовлення та за обов'язковою участю замовника (замовників), у присутності якого (яких) проводиться обстеження, що фіксується в абрисі чи ескізі, з обов'язковим підписанням ним (ними) цих документів. При проведенні технічної інвентаризації визначення вартості об'єктів виконується за бажанням замовника.

У разі невідповідності площ, застосованих у розрахунках тарифів на послуги з утримання будинків і прибудинкових територій, порівняно з даними площ відповідної інвентаризаційної справи, до експертного висновку можуть бути включені методичні рекомендації про необхідність проведення поточної технічної інвентаризації житлових будинків з урахуванням вимог Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна й інших нормативно-правових актів, із унесенням отриманих даних у технічні паспорти та матеріали інвентаризаційних справ.

¹ Див.: Житлові будинки. Основні положення : ДБН В.2.2-15-2005 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

² Див.: Інструкція про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна : наказ Держ. к-ту будівництва, архітектури та житлової політики України від 24.05.2001 № 127 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

За результатами проведеного дослідження за наявності нормативно обґрунтованих розрахунків і всіх первинних документів, які документально підтверджують розрахунок, експерти роблять висновок, що розрахунок тарифу на послуги з утримання будинку та прибудинкової території є розрахунком економічно обґрунтованих витрат на виробництво житлово-комунальних послуг, нормативно та документально обґрунтований.

За відсутності нормативно обґрунтованих розрахунків і всіх первинних документів, які документально підтверджують розрахунок, експерти роблять висновок, що наданий на дослідження розрахунок тарифу на послуги з утримання будинків і прибудинкових територій не є розрахунком економічно обґрунтованих витрат на виробництво житлово-комунальних послуг, нормативно та документально не обґрунтований, і зазначають, які конкретно складові розрахунку є документально та нормативно не обґрунтованими.

Отже, проведення економічних досліджень із питань обґрунтування розрахунку тарифу на послуги з утримання будинків та прибудинкових територій комплексно, із застосуванням як економічних, так і технічних спеціальних знань, є методично обґрунтованим та найбільш ефективним методом проведення такого виду експертиз, що надає максимально якісний результат.

ОСОБЕННОСТИ ИССЛЕДОВАНИЯ РАСЧЕТА ТАРИФА НА УСЛУГИ ПО СОДЕРЖАНИЮ ДОМОВ И ПРИДОМОВЫХ ТЕРРИТОРИЙ

Панченко Н. И., Гордиенко И. Н.

Рассмотрены особенности проведения экономических исследований по вопросам обоснования расчета тарифа на услуги по содержанию домов и придомовой территории с учетом выводов строительно-технического исследования. Приведены нормативные и законодательные акты, которыми регламентирован порядок формирования тарифов на услуги по содержанию домов. Определен перечень документов, который подлежит исследованию для документального и нормативного обоснования расчета тарифа на услуги по содержанию дома и придомовой территории.

Ключевые слова: тарифы, услуги по содержанию домов и придомовой территории, жилищно-коммунальные услуги; жилая, нежилая и общая площадь дома; площадь придомовой территории.

FEATURES OF RESEARCH OF TARIFF CALCULATION FOR SERVICES ON MAINTENANCE OF HOUSES AND ADJACENT TERRITORIES

Panchenko N. I., Gordienko I. M.

The paper describes the features of carrying out economic researches on the issues of justification of the tariff calculation on services for maintenance of houses and adjacent territories taking into account the conclusions of the construction and technical researches. Normative and legislative acts which regulate the procedure for formation of tariffs on services for maintenance of houses are presented. The list of documents which is subjected for the research for documentary and normative justification of the tariff calculation for services on maintenance houses and adjacent territories are defined. Since the initial data for the tariff calculation for services on maintenance of houses and adjacent territo-

ries are, in particular, residential, non-residential and the total area of the house, the area of adjacent territories and other technical indicators, then their documentary justification on the basis of technical documentation data of the house and relevant technical inventories on the results of the construction and technical research has key value at carrying out such examinations and in providing objective conclusion concerning documentary justification of the tariff calculations. Divisiveness of this issue is confirmed by the increasing number of court cases concerning recognition of the established tariffs on maintenance of houses and adjacent territories to be unjustified. The questions concerning economic justification of the tariff calculations for services on maintenance of houses and adjacent territories for the house at the particular address are raised for the decision by the examination. At the same time, according to the established competence, an expert examines precisely tariff calculations, not counting it at his own. The sequence of a court expert actions in the study of tariffs calculation is compiled.

Keywords: tariffs, services on maintenance of houses and adjacent territories, housing and communal services; residential, non-residential and the total area of the house; area of the adjacent territories.

УДК 343.98:347.73

С. О. Козуб, старший судовий експерт
Харківського НДІСЕ

ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МІЖНАРОДНОГО ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖІВ

Розглянуто порядок оподаткування податком на додану вартість транспортно-експедиторської діяльності з міжнародного перевезення вантажів у разі залучення до перевезення інших учасників транспортно-експедиторської діяльності при проведенні судово-економічних експертиз.

Ключові слова: експедитор (транспортний експедитор), перевізник, місце постачання послуг, транспортно-експедиторська послуга, єдиний транспортний документ.

Положеннями ч. 1 ст. 929 Цивільного кодексу України (ЦК України) визначено, що за договором транспортної експедиції одна сторона (експедитор) зобов'язалася за плату та за рахунок другої сторони (клієнта) виконати або організувати виконання визначених договором послуг, пов'язаних із перевезенням вантажу.

Договором транспортної експедиції може бути встановлено обов'язок експедитора:

- організувати перевезення вантажу транспортом і за маршрутом, обраним експедитором або клієнтом;
- укласти від свого імені або від імені клієнта договір перевезення вантажу;
- забезпечити відправлення й отримання вантажу;
- інші зобов'язання, пов'язані з перевезенням.